

Ulkoministeriö
Puolustusministeriö
Sisäministeriön hallinto- ja kehittämissosasto
Poliisihallitus
Rajavartiolaitos
Tulli
Rikosseuraamuslaitos
Kriisinhallintakeskus
Maahanmuuttovirasto

Esiselvitys tarpeesta muuttaa siviilikriisinhallintalaissa tarkoitettussa palvelusuhteessa olevien taustavirallisten henkilöiden vuosiloma-oikeutta koskevaa sääntelyä

Tausta

Siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annetussa laissa (1287/2004, siviilikriisinhallintalaki) säädetään siviilikriisinhallintatehtäviin lähetettävien asiantuntijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista. Asiantuntija on tehtävänsä ajan julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa valtioon, mutta toiminnallisesti Euroopan unionin, kansainvälisen järjestön tai operaation toimeenpanijan alainen. Kriisinhallintakeskus toimii pääsääntöisesti asiantuntijan työnantajana. Palvelussuhteessa on vuosittain noin 120-130 asiantuntijaa.

Kriisinhallintakeskuksen lähettämiä asiantuntijoita työskentelee Euroopan unionin (EU), Yhdistyneiden kansakuntien (YK), Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj), Naton sekä Euroopan neuvoston (EN) toimeenpanemissa siviilikriisinhallintaoperaatioissa ja näiden järjestöjen sihteeristötehtävissä.

Asiantuntijoista noin puolella on taustavirka valtiolla. Siviilikriisinhallintalaissa ei ole säännöksiä valtion taustavirassa olevan lomaoikeudesta, vaan siitä sovitaan valtion virka- ja työehtosopimuksessa. Voimassa olevan sopimuksen mukaan taustavirallisille asiantuntijalle kertyy vuosilomaa hänen siviilikriisinhallinnan palvelussuhteensa ajalta. Virasto ja virkamies voivat myös sopia siitä, että virkamiehelle maksetaan vuosilomakorvaus niiltä vuosilomapäiviltä, jotka on ansaittu siviilikriisinhallintalain mukaisilta virkavapausajoilta siltä osin, kun lomaa on kertynyt enemmän kuin kahdentoista täyden lomanmääräytymiskuukauden verran. Siviilikriisinhallintalain mukaan muille kuin valtion palveluksessa oleville lomat maksetaan lomakorvauksena. Lomapäiviä ei ole mahdollista pitää siviilikriisinhallinnan palvelussuhteen aikana, joten ne ovat tulleet pidettäväksi siviilikriisinhallinnan palvelussuhteen jälkeen. Virasto on sopimuksen mukaan velvollinen maksamaan myös lomarahaa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

Siviilikriisinhallintalain esitöiden (HE 206/2004 vp) mukaan kriisialueilla toimeenpantaviin siviilikriisinhallintaoperaatioihin osallistuvat asiantuntijat työskentelevät tehtävien luonteen takia pääsääntöisesti iltaisin ja osittain myös viikonloppuisin. Muina aikoina he saattavat olla varalla siten, että he eivät esimerkiksi saa poistua operaation toimialueelta. Korvauksena operaation johto myöntää asiantuntijoille niin sanottua kompensatiivapaaata (Compensatory Leave, Compensatory Time Off, CTO) keskimäärin kuusi päivää kuukautta kohti. Asiantuntija on kompensatiivapaaan aikana velvollinen operaation johdon kutsusta palaamaan operaation toimialueelle. Kompensatiivapaa on luonteeltaan työaikakorvaus ja se on tarkoitettu pääasiassa korvaukseksi ilta- ja viikonlopputyöskentelystä. Siviilikriisinhallintaoperaatioon osallistumisen aikana pitämättä jäänyttä kompensatiivapaaata ei korvata rahallisesti operaatiossa työskentelyn päättyessä. Se on tarkoitettu siviilikriisinhallinnan työstä ja alueen olosuhteista sekä mahdollisesta korkeammasta riskeistä aiheutuvista rasituksista palautumiseen palvelussuhteen aikana. Näistä syistä kompensatiivapaaata ei rinnastettu valtion virka- ja työsopimuksessa tarkoitettuun vuosilomaan.

Nykytila ei täysin vastaa edellä kuvattua. EU-operaatioissa, esimerkiksi EUAM Iraq -operaatiossa asiantuntijalle kertyy kuukaudessa 2,5 Annual Leave –päivää (AL) sekä 2,5 CTO-päivää, jotka kertyvät operatiivisista syistä tehdystä ylityöstä, varallaolosta, työstä viikonloppuisin/vapaapäivinä. Kuukaudessa kertyy lisäksi yksi Rest Leave Day (korkean riskin operaatio) ja yksi Travel Day kuukaudessa, koska matka-aika Eurooppaan palvelusvapaalle ja takaisin ylittää 12 tuntia. Operaatiossa työskennellään kuutena päivänä viikossa ja myös kompensatiivapaaaseen kuluu 6 AL/CTO päivää viikossa. Toisena esimerkkinä on matalan riskin operaatio EULEX Kosovo, jossa kertyy 2,5 AL ja 1,5 CTO, ei matkapäiviä tms. Operaatiossa viikonloput ovat yleensä vapaat. Edellä kuvattujen vapaiden lisäksi EU-operaatioissa kertyy enintään 10 Mission Public Holidays –päivää kalenterivuodessa. Sihteeristötehtävissä vapaata kertyy tyyppillisesti noin 2,5 päivää kuukaudessa, ja viikonloput ovat yleensä vapaa-aikaa.

Siviilikriisinhallinnan tehtävissä olevien mahdollisuudet pitää vapaita riippuvat palveluspaikasta ja tehtävistä. Sihteeristötehtävissä on tyyppistä, että asiantuntijat voivat pitää vapaitaan samalla tavalla kuin kotimaan virassa. Toisaalta sihteeristötehtävät sisältävät yleensä vierailuja siviilikriisinhallinnan korkean riskitason toimialueille, eikä näistä kerry kompensatiivapaaata.

Lomaoikeusjärjestelmä laadittiin 20 vuotta sitten, jolloin keskiössä olivat korkean riskin operaatiot, ja operaatioissa palveltiin 1-2 vuotta. Merkittävä osa siviilikriisinhallintatehtävissä olevista asiantuntijoista (n. 40 %) työskentelee edelleen korkean riskin operaatioissa. Nykyisin keskimääräinen palvelusaika on noin kaksi vuotta, ja joissain tapauksissa asiantuntijoiden palvelussuhde on kestänyt 4-5 vuotta.

Myös siviilikriisinhallintaa koskeva lainsäädäntö on muuttunut. Vuonna 2022 asiantuntijoiden rekrytointijärjestelmää muutettiin muun ohella siten, että käytössä olleista palvelussuhteiden välisistä karenssiajoista ja maksimipalvelusajoista luovuttiin ja valtion taustavirallisten virkavapausoikeus rajoitettiin kolmeen vuoteen viidessä vuodessa. Näin ollen taustaviraston harkinnassa on, myöntääkö se asiantuntijalle virkavapautta tai vapautusta työstä tätä pidemmäksi aikaa.

Lausuntopyyntö

Sisäministeriö pyytää jakelussa mainituilta lausuntoa tarpeesta muuttaa siviilikriisinhallintalaissa tarkoitettua palvelussuhteessa olevien taustavirallisten henkilöiden vuosilomaoikeutta koskevaa sääntelyä. Sitä varten vastausta pyydetään seuraaviin kysymyksiin:

1. Kuinka monta virastonne työntekijää on ollut siviilikriisinhallinnan palvelussuhteessa viimeisen viiden vuoden aikana, missä tehtävissä he ovat olleet ja kuinka pitkiä palvelussuhteet ovat olleet?
2. Miten työntekijän työtehtävät on hoidettu poissaolonsa aikana?
3. Miten työntekijä on pitänyt vuosilomapäivänsä siviilikriisinhallinnan palvelussuhteen päätyttyä? Onko ne kyetty pitämään heti palvelussuhteen jälkeen vai onko niitä jäänyt pidettäväksi pitemmälle ajalle? Onko virastossanne ollut tapauksia, joissa henkilö on siirtynyt uudemman kerran siviilikriisinhallinnan palvelussuhteeseen ja hänellä on jäänyt pitämättä edellisen siviilikriisinhallinnan palvelussuhteen ajalta kertyneitä vuosilomapäiviä?
4. Oletteko käyttäneet mahdollisuutta maksaa vuosilomaa lomakorvauksena yli 12 kuukauden palveluksen jälkeen kertyneiden vuosilomien osalta?
5. Miten siviilikriisinhallinnan tehtävistä virastoon palanneen henkilön työtehtävät on hoidettu hänen vuosilomapäiviensä aikana?

6. Mitä kustannuksia po. vuosilomaoikeudesta on aiheutunut virastollenne?

7. Onko vuosilomien kertyminen vaikuttanut virastonne halukkuuteen myöntää virkavapautta tai vapautusta työstä laissa edellytettyä pidemmäksi aikaa?

8. Miten näette kertyneiden vuosilomien pitämisen tärkeyden ja vaikutuksen asiantuntijoiden siviiliriisinhallinnan palveluksesta palautumisen sekä taustavirkaan palattaessa työssä jaksamisen sekä työhyvinvoinnin kannalta?

9. Onko voimassa oleva vuosilomia koskeva sääntely mielestänne tarkoituksenmukainen ja toimiva ottaen huomioon muun ohella pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman säästötavoitteet? Jos näin ei ole, niin miten sitä tulisi kehittää?

Ministeriöitä pyydetään viemään lausuntonsa asiankäsittelyjärjestelmä VAHVAAan asialle VN/32988/2023. Muiden tahojen on mahdollista lähettää lausunto sisäministeriön kirjaamoon (kirjaamo.sm@gov.fi). Sähköpostitse lähetetyissä lausunnoissa pyydetään käyttämään viitteenä asianumeroa VN/32988/2023. Lausunnot tulee toimittaa viimeistään **maanantaina 4.3.2024**.

Lisätietoja lausuntopyynnöstä antaa lainsäädäntöneuvos Tapio Puurunen, tapio.puurunen@gov.fi, p. 050 456 0408.

Ylijohtaja

Laura Yli-Vakkuri

Lainsäädäntöneuvos

Tapio Puurunen

Liitteet

-

Jakelu

PLM Puolustusministeriö
UM Ulkoministeriö
Poliisihallitus
Tulli
Rikosseuraamuslaitos
Maahanmuuttovirasto
SM HKO Hallinto- ja kehittämisosasto
SM CMC Kriisinhallintakeskus
Rajavartiolaitys kirjaamo

Tiedoksi

SM Sisäministeriö, Kirsi Pimiä

VN/32988/2023-SM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: